

מאמר
אתם נצבים – ה'תשל"ח

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לשי"פ נצבים, כ"ח אלול, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד מאיר שיחי

ליום הולדתו ז"ך מנחם-אב

ולהכנסו לבריתו של אאע"ה ד' אלול, ה'תשע"ח

ולזכות אָחיו ואחיותיו שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' לוי יצחק וזוגתו מרת חנה שיחיו מונדשיין

ולזכות זקניהם

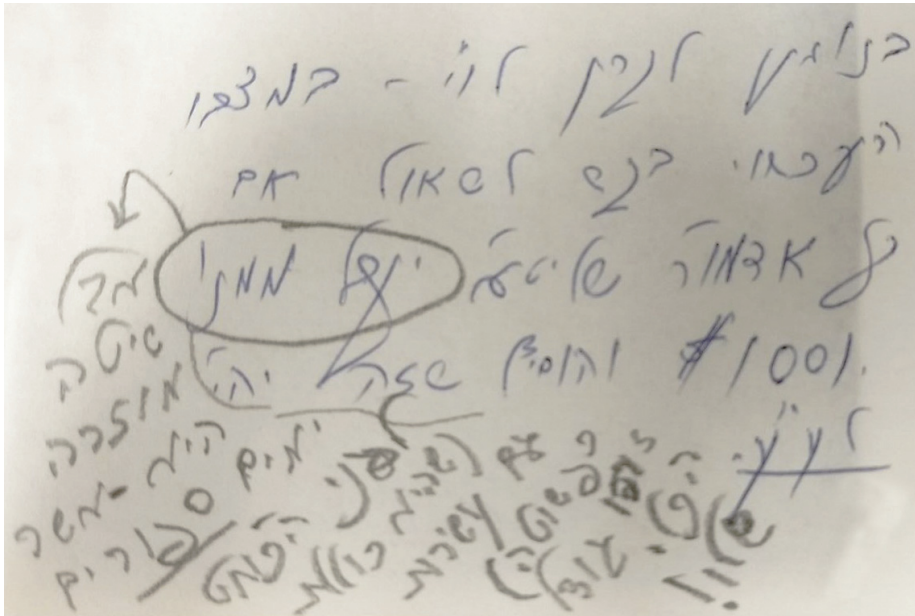
הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת נחמה שיחיו איטקין

מרת פרומא שתחי' יוניק

ג

[שלחי אלול]

יקבל ממנו, אבל שיטה מוזרה היא – אשר ימים ספורים לפני הכוח"ט (שהיא כוללת – גם עשירות כפשוטה) זהו גודל הכלי שלו!

ג

מצילום כתי"ק, על גליון פתקא של המזכיר – בו כותב ע"ד פלוני, ש"בנוגע לקרן לוי יצחק* – במצבו העכשווי בקש לשאול אם כ"ק אדמו"ר שליט"א יקבל ממנו \$100, והוסיף שזה יהי' לע"ע. – רבינו הקיף את התיבות "יקבל ממנו", וכתב (ככפנים). הכוח"ט: = הכתיבה וחתימה טובה.

(* ראה ספר המנהגים ח"ב ע' 100 (ועד"ז ב"ש לשלשלת היחס" – "היום יום" בתחלתו – שנת תשכ"ד), ש"ביום כ' מנ"א תשכ"ד – עשרים שנה לפטירת אביו ז"ל – יסד כ"ק אדמו"ר שליט"א קרן הנקרא בשם "קרן לוי יצחק" ע"ש אביו ז"ל" (ובהערה שם: "קרן לוי יצחק: מטרתו לעזור בהלואות במיוחד למוסדות חנוך עטה"ק ולמלמדי לימודי קודש". – וראה בארוכה בשיחת כ"ף מנ"א תשכ"ד – תו"מ התוועדות ח"מ (תשכ"ד ח"ג) ע' 321 ואילך); ומאז, מדי שנה, הי' רבינו עורך – בהתוועדות דכ"ף מנ"א, או דימים הסמוכים – מגבית לקרן זו.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ נצבים, כ"ח אלול הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה אתם נצבים גו' שנאמר בהתוועדות מוצאי ש"פ נצבים ה'תשל"ח (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ג אלול, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ב

בי"ה, כוי אלול תשי"ח
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוהי יהודא צבי שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מוי אלול,

ויהי רצון שתכה"י יבשר טוב בכל הענינים אודותם כותב, ובאופן דופרצת, ולא עוד אלא שמופרצת – יבואו לנחלה בלי מצרים, שכמובן הוא דרגא עליונה יותר, וגם על זה נאמר, לא נפלאות וגוי ולא בשמים וגוי. ובפ[רט] שכפירוש רז"ל על הכתוב, הרי גם אז צריך לעשות זה, וכיון שצריך, בודאי ניתנו מקודם לזה האפשריות והכחות.

מכתבי בברכת השנה בטח נתקבל בעתו, ואכפול ברכתי ברכת כתיבה וחתימה טובה ולבשו"ט בכל האמור.

בברכה

מ. שניאורסאהן

תוכן המאמר

אתם נצבים היום (ר"ה) כולכם – כי, ויהי בישורון מלך, תמליכוני עליכם, הוא בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, כולכם, לאחדים כאחד. וענין זה נעשה ע"י הכריתת ברית – לעברך בברית גוי, למען הקים אותך גוי לעם, שזהו"ע שיעלה זכרוניכם לפני לטובה; ובמה בשופר, שהוא גם מלשון שבח, ע"ד את הוי' האמרת גוי' וה' האמירך גוי'. נצבים – לשון קצין ושר, שזוהי דרגת „ישראל“, ע"ש כי שרית גוי ותוכל, ובאופן ד„כל איש ישראל“, שכולו איש, גם נה"ב והגוף. ועי"ז שאתם נצבים – הוי' נצב עליו (היפך הענין דקוב"ה סליק לעילא), ועד שנצב ומתקיים כביכול עליו, שזהו שבנ"י דוקא פועלים אצל הקב"ה הרצון למלוכה. וכל זה נעשה בכל שנה ביום ברוא אדה"ר, שכל אחד מישראל נולד מחדש, ובאופן דמשביעין אותו, גם מלשון שובע ושבועה.

ב

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (פאָגעלמאַן, תשע"ה).
מוהי יהודא צבי: פאָגעלמאַן, וואוסטער. אגרות נוספות אליו – אג"ק חכ"א אגרת ז'תשפז, ובהנסמן בהערות שם.
דופרצת: ויצא כח, יד. וראה תו"מ התוועדויות חכ"ג (תשי"ח ח"ג) ע' 242 ואילך. ובכ"מ. לנחלה בלי מצרים: שבת קיח, סע"א.
נאמר, לא נפלאות וגוי ולא בשמים וגוי: נצבים ל, יא"ב.
שכפירוש רז"ל על הכתוב: עירובין נה, רע"א. פרש"י עה"פ (שם, יב).

בס"ד. מוצאי ש"פ נצבים, אור ליום א' כ"ט אלול, ה'תשל"ח

(הנחה בלתי מוגה)

אתם נצבים היום כולכם לפני הוי' אלקיכם (ולאח"ז מונה את הפרטים) ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימיך¹. ומפרש רבינו הזקן בלקו"ת על הכתוב², (שאתם נצבים) היום קאי על ראש השנה (כדאיתא בזהר³). והיינו, לפי שבר"ה נעשה הענין דויהי בישורון מלך⁴, כיון שהקב"ה אומר לבנ"י (ומבקש מהם) אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה בשופר⁵, וע"פ מ"ש ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, פ"י שכולם מתאספים יחד להיות לאחדים כאחד, צ"ל הענין דאתם נצבים היום כולכם, שכל בנ"י, מראשיכם שבטיכם עד חוטב עציך ושואב מימיך, הם קומה אחת שלימה, לאחדים כאחד ממש. וזהו גם הדיוק ויהי בישורון מלך, ישורון דייקא, כמבואר בכ"מ⁶ בארוכה שבין השמות שנקראים בנ"י (יעקב, ישראל וישורון) הנה שם המעלה הכי גדול הוא ישורון, וכמבואר בלקו"ת⁷ שישורון מלשון שיר, שהוא מבחי' עיגולים כו', והיינו, שגם ראשיכם שבטיכם הם במעמד ומצב שענינם אינו ענין העבודה שע"פ טו"ד, אלא באופן שלמעלה מטו"ד, שבזה משתווים עם חוטב עציך ושואב מימיך שגם הם מגיעים לבחי' זו, ועי"ז נעשים כולכם, לאחדים כאחד, מבלי ימצא ראש וסוף⁸. ועי"ז נמשכת הברכה בהפלגה גדולה ביותר, עד שפועלים הענין דתמליכוני עליכם, והקב"ה מקבל את הכתרת בנ"י ונעשה מלך ישראל (ועי"ז — מלך ישראל וגואלו⁹), ועי"ז גם מלך כל העולם כולו, כפי שמבקשים מלוך על העולם כולו בכבודך¹⁰, שכולל כל סדר ההשתלשלות.

הוספה

א

בי"ה. כחי אלול תשי"ד
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

קצת פלא בעיני שמעת נסעו מכאן לא קבלתי ממנו כל ידיעות, ובטח ידוע לו פתגם כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע [..]. ונמסר ע"י כ"ק בנו מו"ח אדמו"ר י"זעה ווי טיער עס איז אַ גוף פון אַ אידען אַז צוליב עס האָט מען אויסגעגאָסען אַזויפיל תורה ומצות¹, ובפרט לאלו אשר זכות אבותם מסייעתם, ותקותי שימצא שעה פנוי ויכתוב לי משלמו, ומה טוב גם בהמשך למה שדברנו בהיותו כאן, אבל במה דברים אמורים כשלא יעיק לו זה.

ועל של עתה באתי לאחל לו לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד, כי אצל איש ואשה הישראלים נושאי דגל האחדות, ה' אחד תורה אחת ועם אחד, הרי גם גשמיות ורוחניות הם דירה לאחדות ה' דירה לו ית' בתחתונים.

באופן המתאים בטח גם לא ימנע מלמסור איחולי לשנה טובה ומתוקה לבני ישראל אשר בסביבתו.

בברכת כוח"ט, המחכה לבשו"ט.

א

פתגם כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע .. ונמסר ע"י כ"ק בנו מו"ח אדמו"ר: ראה תורת מנחם — רשימת היומן ס"ע רנט. וש"נ. וראה גם אג"ק ח"י אגרת ג'קסו, ובהנסמן בהערות שם. זכות אבותם מסייעתם: אבות פ"ב מ"ב. נושאי דגל האחדות: ראה גם אג"ק ח"ח אגרת ב'תקכו. ח"ט אגרת ב'תתצו. ה' אחד: ואתחנן ו, ד. תורה אחת: לשון הכתוב — בא יב, מט. ועוד. ועם אחד: אסתר ג, ח. דירה לו ית' בתחתונים: ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(1) ריש פרשתנו (כט, ט"י).

(2) מד, א.

(3) ח"ב לב, ב (וברמ"ז שם). ח"ג רלא, א.

(4) ברכה לג, ה.

(5) ר"ה טז, א. לר, ב.

(6) ראה זח"א קעז, ב. אוה"ת שמות ע'

עח. ברכה ע' תתסג. ע' תתע. לקו"ש ח"א ע'

235 בהערה.

(7) פרשתנו מה, רע"א. שה"ש א, ג.

(8) ע"פ קהלת ג, יא.

(9) תפלת מוסף דר"ה — מישע' מד, ו.

(10) תפלת ר"ה.

כבר מערב ר"ה⁵¹, ועוד לפניו, משבת פרשת נצבים, כתורת הבעש"ט הידועה⁵²], שתהי' שנת אורה, וכל הברכות שבאותיות האל"ף-בי"ת, עד אות תי"ו, שנת תורה ושנת תפלה ושנת תשובה. וכל זה נעשה באופן דלעברך בברית הוי' אלקיך ובאלתו, ולמען הקים אותך היום לו לעם גוי, והרי אין לך שמחה גדולה מזו שנעשים אושפזיכן לגבורה (כמבואר בתניא⁵³), ויתירה מזה, שנעשים עם, במדרגת עמו (כנ"ל ס"ב), ויתירה מזה, שעוברים בין הבתרים ביחד עם עצמות ומהות, שזה מורה שנעשים חד עמו. ועד שנעשה ויהי בישורון מלך, שפועלים ונעשה בפועל הענין דתמליכוני עליכם, ומעליכם נמשך אח"כ על העולם כולו, מלוך על העולם כולו בכבודך. ועד שנמשכת הברכה העיקרית דויהי בישורון מלך כפירוש הפשוט, שבקרום ממש יבוא בגלוי מלכא משיחא, ויגאל את כל אחד⁵⁴, ויוליכם קוממיות לארצנו הקדושה, ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל⁵⁵, והיתה להוי' המלוכה⁵⁶.

ב) **וממשיך** בכתוב, לעברך בברית הוי' וגו'¹¹, למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים גו'¹². והענין בזה, כפי שמבאר בלקו"ת¹³, שענין הברית הוא כמ"ש¹⁴ העגל אשר כרתו לשנים ויעברו בין בתריו, כלומר להיות שניהם עוברים בתוך גוף אחד להיות לאחדים, והיינו, שכשם ששני הבתרים הם מדבר אחד, כך נעשים גם העוברים בין הבתרים¹⁵ כדבר אחד ממש. ועי"ז נעשים בנ"י לעם (למען הקים אותך היום לו לעם), כפי שמבאר בלקו"ת¹⁶, שכדי שבנ"י יוכלו לעורר התגלות פנימיות מלכותו ית' מעצמותו ומהותו [דכיון שצריכים לפעול הענין דתמליכוני, צריכים לעורר את הרצון למלוכה. וכיון שכל הענינים חוזרים לקדמותם¹⁷, צריך לעורר את הרצון למלוכה מפנימיות עצמותו ומהותו ית' ממש], צריכים להיות במדרגת עמו (גם מלשון עמו¹⁸), שהם אנשים כמותו ומתייחסים אליו בערך כו', ובשביל זה יש צורך שיעלה זכרוניכם לפניו לטובה, שיזכור ויעורר בחי' הברית אשר כרת למען הקים אותך להיות לו לעם, היינו, להקים ולרומם אותך כדי שתהי' בבחי' עם כו'. ובאופן שיבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה¹⁹, באופן של בחירה, ועד לבחירה אמיתית שהיא דוקא בעצמות ומהות (כמבואר בלקו"ת²⁰ ומובא גם מדברי הרמב"ם²¹).

וענין זה פועלים בנ"י ע"י השופר (ובמה בשופר), ששופר הוא גם²² מלשון שפרו מעשיכם²³, שהוא לשון יופי, שזהו ענין של שבח²⁴, ע"ד מ"ש²⁵ את הוי' האמרת היום גו' והוי' האמירך היום גו', שא' הפירושים בהאמרת והאמירך הוא מלשון שבח²⁶, כמארז"ל²⁷ אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, שמצד זה יעלה זכרוניכם לפני לטובה, ועי"ז יוכל להיות הענין דתמליכוני עליכם.

(11) פרשתנו שם, יא.
 (12) שם, יב.
 (13) פרשתנו שם מד, ב.
 (14) ירמ' לד, יח.
 (15) לכאורה הכוונה שע"ז שבנ"י עוברים בברית הוי', נעשים גם הם בעצמם לאחדים כאחד (המו"ל).
 (16) שם, ד.
 (17) פע"ח שער ר"ה בתחלתו. סידור (עם דא"ח) רמו, א ואילך. ובכ"מ.
 (18) ראה לקו"ת במדבר ו, ב.
 (19) תהלים מז, ה.
 (20) אמור לח, ב.
 (21) הל' תשובה רפ"ה. וראה גם שמונה פרקים שלו פ"ח.
 (22) לכאורה הכוונה: נוסף על המבואר בלקו"ת "שהוא בחי' תשובה .. צעקת הקול מעומקא דלבא כו'" (המו"ל).
 (23) ויק"ר פכ"ט, ו.
 (24) ראה סידור (עם דא"ח) רלה, סע"א.
 (25) אוה"ת ר"ה ע' א'שעז. ע' ב'קי.
 (26) תבוא כו, יז"ח.
 (27) פרש"י ד"ה האמרת — חגיגה ג, סע"א. וראה גם פרש"י עה"פ שם, יז. אוה"ת תבוא ע' תתרנז. ע' תתרסח. ועוד.
 (27) ברכות ו, סע"א. חגיגה שם.

(51) ראה טווא"ח סתקפ"א. ע"ב).
 (52) כש"ט (הוצאת קה"ת) בהוספות סמ"א. וש"נ.
 (53) פל"ג (מב, סע"א). פל"ד (מג, ריש ע"ב).
 (54) ראה פרש"י פרשתנו ל, ג.
 (55) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
 (56) עובדי' א, כא.

ג) **והנה** עמידת כל בניי (כולכם) לפני הקב"ה (הוי' אלקיכם) בר"ה (היום) היא באופן דנצבים, כמבואר בפירוש נצבים לגבי עומדים, שזוהי עמידה בתוקף, ועד להמבואר בדרושי הצ"צ²⁸ שנצב הוא לשון קצין ושר²⁹, והיינו, שכל בניי (כולכם) וכל אחד מישראל (הן ראשיכם שבטיכם והן חוטב עציץ ושואב מימין) נקרא בשם שר, וגם בפועל ובגלוי הוא במדריגת שר — שלכן נקרא ישראל, ע"ש כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל³⁰, היינו, שאע"פ שנמצא בעוה"ז שהוא עולם התחתון שאין תחתון למטה הימנו, הנה בהיותו שם ה"ה במעמד ומצב דשרית עם אלקים — בגימטריא הטבעי³¹ — ואנשים (ובאופן ד)תוכל, ועד שויברך אותו³² (ע"ד מ"ש³³ ברוך תהי' מכל העמים), היינו, שעיי"ז עוד ניתוסף אצלם ענין של ברכה, כיון שהירידה לעולם התחתון היא צורך עלי, כדי שתהי' עלי' למעלה יותר מכמו שהי' לפני"ז, אפילו במעמד ומצב דנשמה שנתת בי כו'. ועוד זאת, שהענין דנצבים לשון קצין ושר, שרית גו', הוא באופן דכל איש ישראל¹, כפי שמבאר הצ"צ³⁴ ע"פ דברי המגיד³⁵, שכל איש זהו ענין אשכול שכולו איש, והיינו, שהענין דשרית (ישראל) הוא לא רק בנוגע לנפש האלקית, אלא אפילו בנוגע לנפש הבהמית והגוף (ומזה מובן גם בנוגע לחלקו בעולם), שגם הם נמצאים במעמד ומצב דאיש (כולו איש), שזוהי הדרגא שבה היא עיקר עבודת האדם (כמבואר בארוכה בכ"מ). ועיי"ז נעשה איש האשכולות, שהכל בו³⁶, שאז נמשכים גם כל הברכות וההמשכות וההשפעות מלמעלה.

ד) **ועיי"ז** שאתם נצבים גו' לפני הוי' אלקיכם, נמשך גם מלמעלה בחי' והנה הוי' נצב עליו³⁷, כמבואר בדרושים³⁸ שתמורת זה שישנם ענינים ומצבים שלכאורה רם על כל גוים הוי"י³⁹, ועד שקוב"ה אסתלק לעילא ולעילא⁴⁰, אין זה שייך לבניי ח"ו, שאצלם הרי זה באופן שהוי' נצב עליו, דכיון שאתם נצבים גו' לפני הוי' אלקיכם, הרי זה פועל

(28) אוה"ת פרשתנו ע' אירא ואילך.
 (29) "כמ"ש מלך אין באדם נצב מלך (מלכים"א כב, מח), ונציב אחד אשר בארץ (שם ד, יט) — אוה"ת שם.
 (30) וישלח לב, כט.
 (31) פרס עשר יב (שער התיבות) פ"ב.
 ראשית חכמה שער התשובה ד"ה והמרגיל (קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. שח, ב.
 שו"ת חכם צבי סי"ח. תניא שעהי"א רפ"ו.
 (32) שם, ל.
 (33) עקב ז, יד. וראה ירושלמי ברכות ספ"ח.
 (34) אוה"ת פרשתנו ע' א"רז.
 (35) אור תורה סימן קא.
 (36) סוטה מז, ב. שהש"ר פ"א, יד.
 (37) לשון הכתוב — ויצא כח, יג.
 (38) אוה"ת שם ע' א'קצט.
 (39) לשון הכתוב — תהלים קיג, ד.
 (40) זהר ח"א רי, א. ח"ג ז, ב. כ, ב. עה, א.

גם האתעדל"ע שיהי' הוי' נצב עליו, ויתירה מזה, כדאיתא במדרש⁴¹ בפירוש הוי' נצב עליו, שהקב"ה נצב ומתקיים (האֵלט זיך) כביכול עליו.

וזהו גם מה שעל ידם נעשה ענין המלוכה אצל הקב"ה — תמליכוני עליכם, וגם באופן דמלוך על העולם כולו, ועד לאופן שמלכותו ברצון קבלו עליהם⁴², ועיי"ז נעשה גם ענין הרצון למעלה בענין המלוכה, שנמשך מעצם ופנימיות התענוג, ומשם נמשך בכל סדר ההשתלשלות (כפי שמבאר בארוכה אדמו"ר האמצעי בסידורו בדרושי תקיעת שופר⁴³), ועד שנמשך ויורד בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו עם כל הענינים שבו, שנעשית הכתיבה וחתימה טובה בענינים הגשמיים כפשוטם, כמבואר בלקו"ת⁴⁴ שבר"ה זוכים בדין על ענינים גשמיים, נוסף על המשפט לאלקי יעקב⁴⁵ בנוגע לעניני אלקות והמשכות רוחניות כו'.

ה) **וזהו** אתם נצבים היום וגו', דקאי על ר"ה, שהוא בדוגמת ר"ה הראשון, יום הששי למעשה בראשית, יום ברוא אדה"ר, ועד"ז בר"ה בכל שנה ושנה, שבו כל אחד מישראל נולד מחדש, באופן שמשביעין אותו כו'⁴⁶, ככל ג' הפירושים שבזה⁴⁷, לשון שובע, שנותנים לו מלמעלה את כל הענינים שצריך באופן של שובע, ואפילו באופן דאתה מחוייב להעשירו⁴⁸, להיותו בן מלך מלכי המלכים הקב"ה, ועד שהוא חד עם עצמות ומהות (כנ"ל). ונותנים לו זאת בכל הכחות הפנימיים, שזהו פי' הב' במשביעין, מלשון שביעי⁴⁹. ונותנים לו זאת באופן של שבועה, שזהו מ"ש¹¹ לעברך בברית הוי' אלקיך ובאלתו, שהו"ע השבועה, בי נשבעתי⁵⁰, שנמשך מבחי' עתיקא קדישא, ששם לא שייך שינויים, ולכן בכל אופן שיהי' (וואָס ס'זאָל ניט זיין און ווי ס'זאָל ניט זיין) ממשיכים כל טוב רוחני וגשמי [ובאופן שהתחלה בזה היא

(41) ב"ר פס"ט, ג. וראה לקו"ש ח"ה ע' 294 ואילך.
 (42) נוסח תפלת ערבית. וראה לקו"ת ר"ה נו, סע"ב ואילך. ובכ"מ.
 (43) סידור שבהערה 17.
 (44) שם נט, ב (מהגהות מיימוניות הל' תשובה רפ"ג).
 (45) תהלים פא, ה. וראה לקו"ת פרשתנו מה, רע"א.
 (46) נדה ל, ב.
 (47) ראה קיצורים והערות לתניא ע' נב ואילך. סה"מ תרל"ג ח"א ע' רפא. ע' שיב.
 תרח"ץ ע' רלט ואילך.
 (48) ע"פ כתובות סז, ריש ע"ב.
 (49) ראה סה"מ תרל"ג ותרח"ץ שם, שמשביעין לשון שבע קאי על ל' ומ' דצלם (שעולים במספר קטן שבע) שהם הכחות המקיפים דחי' (בחי' חב"ד) ויחידה (בחי' כחב"ד). ואולי הכוונה במ"ש כאן "כחות פנימיים" — שגם הכחות המקיפים דח"י נמשכים בפנימיות (החו"ל).
 (50) ישע"י מה, כג. וראה קיצורים והערות שם ע' מח. ע' נב. סה"מ תרח"ץ שם.